

Regio Deal Achterhoek 2019-2022

Eindrapportage

Voorwoord

De Achterhoek is een prachtige woon- en werkomgeving, met een bloeiende en innovatieve economie en een cultuur van samenwerken en vertrouwen. Innoveren en experimenteren: we zijn er niet alleen goed in, het hoort bij ons!

Uniek is onze samenwerking, waarin maatschappelijke organisaties, ondernemers en overheden samen de koers bepalen. In een open, respectvolle bestuurscultuur benutten we elkaars netwerk en leren we van elkaar. Met één gezamenlijk doel: de Achterhoek als geheel verder brengen.

In 2019 sloten we de Regio Deal Achterhoek met het Rijk. Hiermee heeft de samenwerking een enorme impuls gekregen en hebben we uitvoering kunnen geven aan de doelen die we samen met het Rijk hebben gesteld.

Grote opgaven, sterke samenwerking

De focus in de Regio Deal lag op grote opgaven zoals de woningmarkt, de arbeidsmarkt en de transitie in de landbouw. Hiervoor hebben we veel projecten geïnitieerd en mooie resultaten behaald.

In een tijd van toenemende polarisatie, waarin de kloof tussen stad en platteland lijkt toe te nemen, heeft juist de Regio Deal laten zien een positieve impact te hebben. Niet alleen vanwege de positieve resultaten en de vooruitgang in de regio, maar ook de toegenomen samenwerking tussen Rijk en regio. De lijnen zijn kort en we weten elkaar steeds beter te vinden. Wat ons betreft een formule om blijvend op in te zetten.

Mark Boumans
voorzitter Achterhoek Board

Inleiding

Onze Regio Deal

De Regio Deal Achterhoek 2019-2022 is een overeenkomst tussen het Rijk (zes ministeries) en de Achterhoek (provincie Gelderland en de Achterhoek Board). Het doel van de Regio Deal was: met een samenhangende aanpak de brede welvaart van inwoners in de Achterhoek vergroten.

Omvang

Eind 2022 is de Regio Deal Achterhoek afgerond. Maar liefst 86 projecten ontvingen een bijdrage vanuit de Regio Deal, een investering van in totaal 65 miljoen euro. Variërend van 10.000 euro tot bijna 2 miljoen euro per project. Hiervan is 20 miljoen ingebracht door ondernemers en maatschappelijke organisaties. De bijdrage van het Rijk van 20 miljoen heeft daarmee voor een enorme financiële impuls en een vliegwieleffect gezorgd.

Onze governance

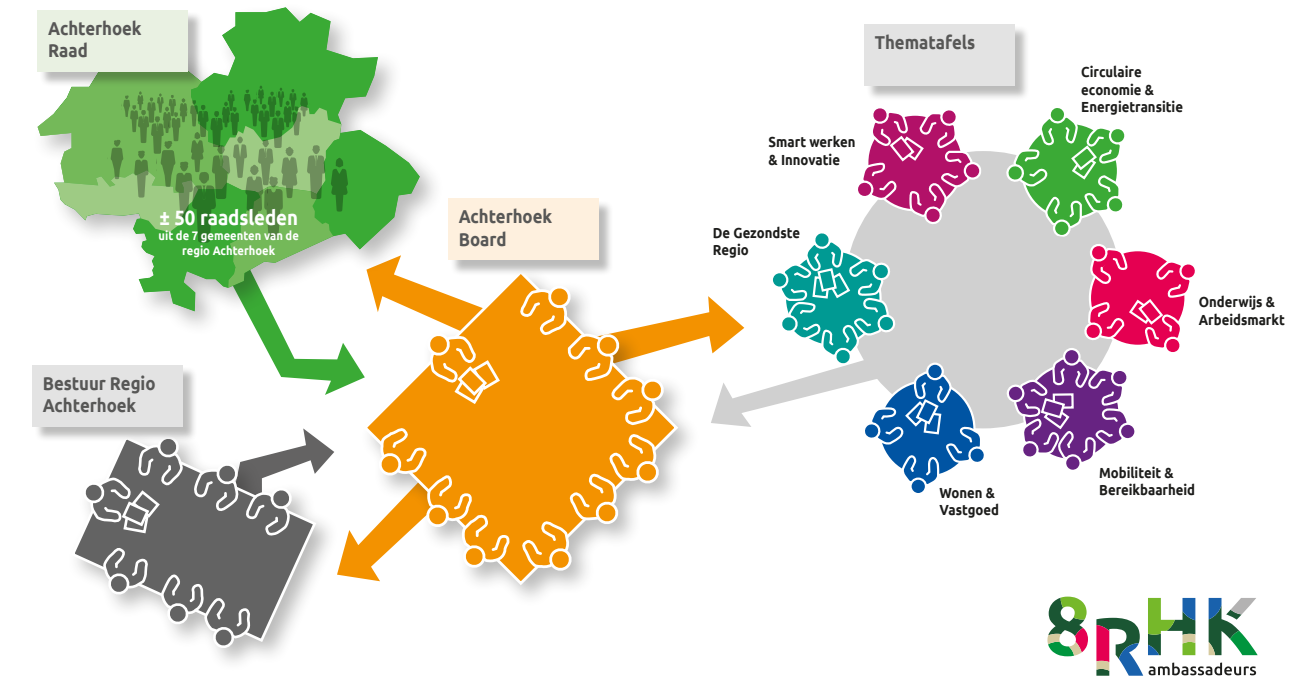
De Regio Deal heeft de drie O- samenwerking verder versterkt en energie gegeven. Met uitstekende resultaten tot gevolg. Ideeën en plannen 'van onderop' zijn drie O-breed getoetst aan de Achterhoek Visie 2030 en de criteria van de Regio Deal. Bij een positief oordeel startte de uitvoer hierdoor relatief snel. De Achterhoek heeft aan de voorkant geïnvesteerd in de samenwerking.

'Bij sommige regio's kwam het geld van de Regio Deal binnen en moesten de ideeën nog worden bedacht; bij ons was het andersom - de grote lijnen waren er allemaal al'

(Mirjam Koster-Wentink, vicevoorzitter Achterhoek Board, voorzitter college van bestuur Graafschap College).

Achterhoekse samenwerking

Dat vraagt veel tijd, maar is essentieel: het versterkt de projecten, creëert draagvlak, begrip voor elkaar, het verbindt en creëert partnerschappen.

Onze ambitie

Wat we willen bereiken staat in onze Achterhoek Visie2030. Hoe we daarin samenwerken hebben we formeel vastgelegd in de samenwerkingsregeling Regio Achterhoek. We werken vanuit gelijkwaardigheid en collegiale verantwoordelijkheid, op basis van vertrouwen. Alle partijen zijn gezamen-

lijk verantwoordelijk voor het succesvol functioneren en zullen gezamenlijk evalueren en bijsturen waar nodig.

Hoe ziet dat eruit?

- De Achterhoek Raad bestaat uit vertegenwoordigers van politieke partijen van de zeven aangesloten gemeentes. Zij stellen de visie en de uitvoeringsplannen vast.
- In de Achterhoek Board zitten tien bestuurders uit bedrijfsleven, gemeentes, provincie, woningcorporaties, onderwijs en de zorgsector. Zij

zetten samen de koers uit, verbinden partijen en sturen bij waar nodig. De voorzitter van de Achterhoek Raad en de Achterhoek Board is tevens de voorzitter van Regio Achterhoek.

- Met zes Thematafels werken we samen aan de inhoud en realisatie van onze visie. Ook de thematafels zijn drie O ingericht. Hier worden de inhoudelijke (project-)discussies gevoerd en wordt gemonitord en directe sturing gegeven.

Vijfmaal per jaar is er een Achterhoekdag waar de thematafels en de Achterhoek Board samenkomen om te lunchen, te vergaderen en te netwerken om zodoende met elkaar de ingezette koers scherp te houden.

Zonder Regio Deal minder resultaat

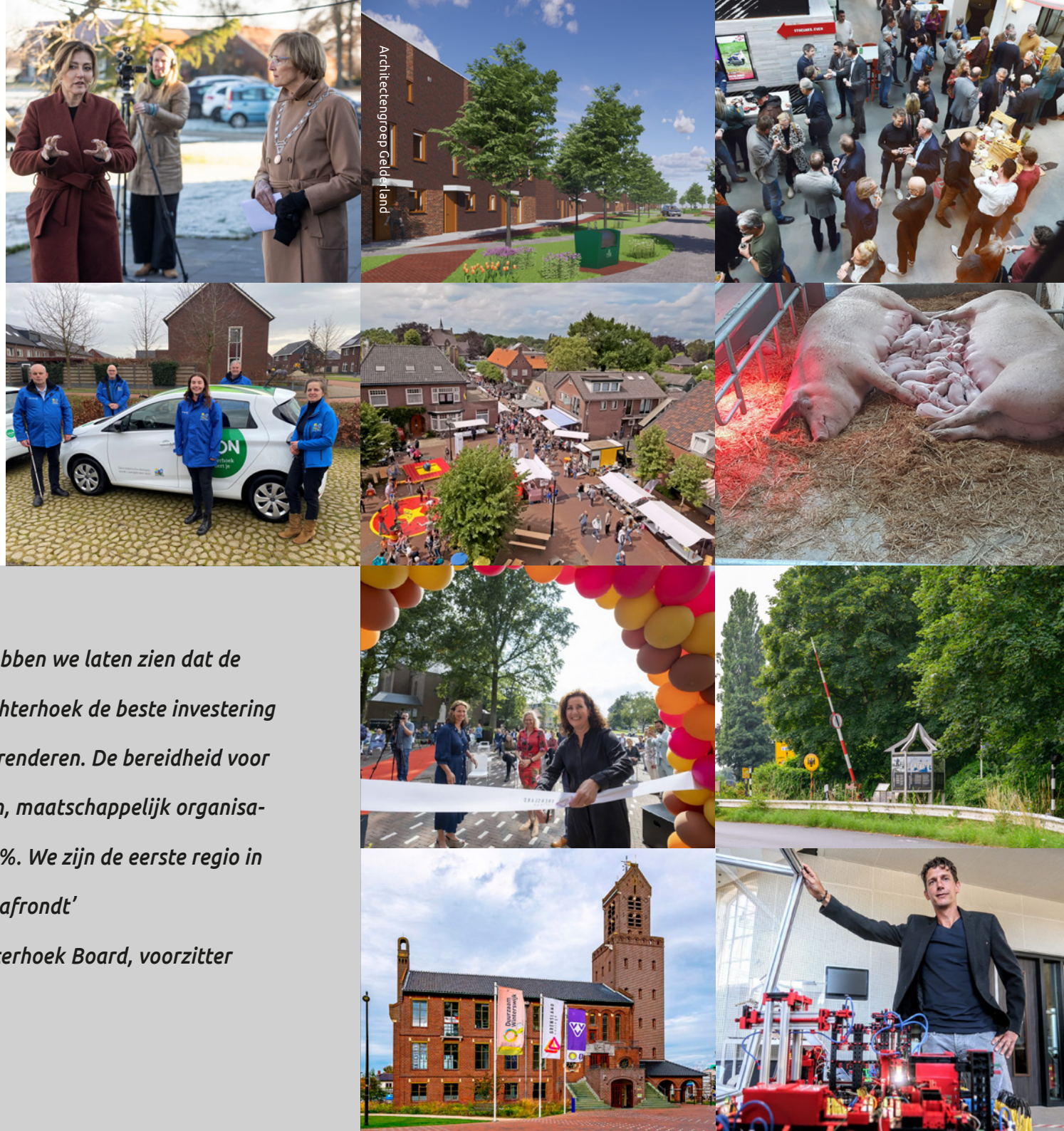
Zonder een Regio Deal hadden verschillende projecten in de Achterhoek nooit in dezelfde hoedanigheid kunnen worden uitgevoerd. Ook zou de samenwerking niet in deze mate van intensiteit vorm hebben gekregen. Daarnaast was het natuurlijk een stimulans om projecten te ontwikkelen en uit te voeren, omdat de cofinanciering beschikbaar was.

De meeste Regio Deal projecten hebben aan meerdere doelen van de Achterhoek Visie2030 bijdragen, waarin de projecten zo integraal mogelijk zijn opgezet. Dit heeft een mooi vliegwieleffect gehad: de thema-overschrijdende samenwerking is door de Regio Deal aangewakkerd, wat blijkt uit de vele cross-overs tussen projecten en de wijze waarop zij met onze partners tot stand zijn gekomen

Al met al is de Regio Deal daarmee een krachtige impuls om gezamenlijk tot integrale projecten te komen en deze ook uit te voeren.

‘Met De Regio Deal Achterhoek hebben we laten zien dat de manier van samenwerken in de Achterhoek de beste investering is voor het Rijk om euro’s te laten renderen. De bereidheid voor cofinanciering vanuit bedrijfsleven, maatschappelijk organisaties en overheden is hoog; ruim 70%. We zijn de eerste regio in Nederland die hun Deal succesvol afrondt’

(Koen Knufing, vicevoorzitter Achterhoek Board, voorzitter VNO/NCW Achterhoek).

Drie pijlers

In de Regio Deal Achterhoek is het toekomstbestendig maken van economie, leefomgeving en bestuur vertaald in drie pijlers: Smart Economy, Smart Living en Smart Governance. Hierbinnen zijn zeven programmalijnen met doelen opgesteld.

Smart Economy

Binnen de pijler Smart Economy zijn meerdere projecten gestart op het gebied van 'open innovatie' en zijn drie innovatiecentra ondersteund. De fysieke aanwezigheid van deze broedplaatsen draagt bij aan de innovatie in de regio en versterkt de economische basis. Het bedrijfsleven en onderwijs trekken hierin samen op. Ook digitalisering heeft volop de aandacht gehad. Daarnaast is veel geïnvesteerd in onderwijs en in een rurale Mobility as a Service-aanpak.

Slim innoveren

De afgelopen jaren is een open innovatiesysteem gecreëerd. Dit zorgt voor inzicht in ons ecosysteem, nieuwe netwerken en leerkringen. Hiermee krijgen we "witte vlekken" in beeld en kan gericht actie worden ondernomen. Verbinders in het netwerk kunnen elkaar nu makkelijker vinden en bedrijven en initiatieven sneller bedienen om tot concrete projecten te komen.

■ Binnen die innovatiecentra hebben al meer dan 1.000 studenten en leerlingen deelgenomen aan het aanbod. Zowel basisschoolleerlingen als mbo'ers en hbo'ers. Daarnaast zijn 15 docenten opgeleid.

Innovatiecentra

Als onderdeel van het open innovatiesysteem zijn drie innovatiecentra opgezet:

- De Steck, ondersteuning aan bedrijven en startups in dienstverlening om samen met studenten vraagstukken op te lossen. Met name rondom circulair ondernemen.
- Smart Business Centre/ CIVON /SHII. Onderwijs en Industrieel bedrijfsleven leren van elkaar door samen te experimenteren. Jong talent en start-ups worden geholpen door ervaren ondernemers.
- De Marke, kenniscentrum voor innovatie en experimenten rondom kringlooplandbouw.

In samenwerking met het hbo en mbo zijn meer dan 100 bedrijfsprojecten uitgevoerd in onder meer de toepassing van cobots en automatisch geleide voertuigen. Dit aantal is toegenomen van 12 per jaar naar 30 per jaar.

■ In de innovatiecentra zijn meer dan 60 start-ups gescout. Meer dan 45 start-ups hebben binnen het Achterhoekse innovatiesysteem begeleiding en hulp ontvangen, waarbij 15 starters succesvol begeleid zijn naar ondernemerschap. Enkele van onze start-ups behoren nu al tot de 100 meest innovatieve bedrijven van Nederland en staan in de top 50 van beste Gelderse start-ups.

■ Met maatschappelijke challenges vergroten we de innovatiekracht van overheden en leggen we een stevigere basis voor start-ups. Samen met meer dan 100 bestaande bedrijven is geëxperimenteerd met 3D-betonprinten, 3D-metaalprinten, digital twinning en kunstmatige intel-

ligentie en zijn er diverse leerkringen gevormd.

Slim werken, werven en leren

Resultaten

Smarthub Achterhoek heeft zich verder ontwikkeld. Bij Smart Hub Young Talent zijn inmiddels 184 Achterhoekse bedrijven aangesloten. Jaarlijks worden er meer dan 150 vacatures geplaatst op het platform, waarbij er alleen al in 2022 meer dan 1300 individuele contactmomenten waren tussen studenten/jonge werknemers en onze bedrijven. Het online bereik van Young Talent is inmiddels gegroeid tot meer dan 750.000 jongeren in het hele land.

■ Het Grenslandcollege heeft Associate Degree opleidingen in de Achterhoek gecreëerd, in samenwerking met Saxion en de HAN, waarbij een link met Fachhochschule Bocholt is gelegd. Dit in overleg met werkgevers en passend

bij de vraag vanuit de regionale arbeidsmarkt. Ook zijn vijf AD opleidingen ontwikkeld waar 121 studenten aan deelnemen: Management, Engineering, Gebouw Gebonden Installatie Techniek, Pedagogisch Educatief Professional en Social Work.

■ Inmiddels zijn alle opleidingen binnen AT Techniekopleidingen volledig modulair gemaakt. Daarmee is maatwerk mogelijk, ook tussen de opleidingen, wat de flexibiliteit bevordert.

■ Daarnaast wordt vanuit het project Routekaart LLO middels onderzoek naar mogelijkheden, ervaringen en behoeften van lerenden, een Routekaart LLO opgezet. Dit geeft inzicht in hoe we regionaal LLO beter kunnen inzetten en faciliteren.

Vanuit het project Opijver hebben we scholingsvouchers aangeboden aan inwoners van de Achterhoek die niet kunnen terugvallen op andere opleidingsvoorzieningen. Inmiddels hebben we 1400 aanmeldingen, zijn 1052 gesprekken gevoerd, 568 vouchers aangevraagd, 537 toegekend en 140 aanvragen gekoppeld aan andere voorliggende voorzieningen

Opijver

■ Voor een Inclusieve arbeidsmarkt wordt via vier lijnen aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt gewerkt. Het gaat daarbij om o.a. digitalisering en inclusieve technologie: Jongeren, Digitale vaardigheden, Onbenut Arbeidspotentieel, Laaggeletterdheid. Er is focus gelegd op jongeren en het in beeld krijgen van onbenut arbeidspotentieel. Zo hebben we pilots gedraaid voor laaggeletterden en zelfredzaamheid van statushouders. De resultaten zijn opgenomen in het reguliere aanbod.

■ Met het project Digivaardige Achterhoekers beogen we 15.000 Achterhoekers digitaal vaardig te maken. Dit door een gedragen en gedeelde digitale en sociale infrastructuur te realiseren voor 5.000 niet-digitaal vaardigen en 10.000 beperkt digitaal vaardigen. Daarnaast richten we ons met het project Fit veur Altied op gezondheid en vitaliteit van de beroepsbevolking in de Achterhoek. Hiermee verhogen we de arbeidsparticipatie en arbeidsproductiviteit.

■ Met het project Move2Social hebben tien sociaal ondernemers hun businessplan toekomstbestendig gemaakt. Twee ondernemingen zijn opgenomen in een landelijk erkend register voor sociaal ondernemers.

Fijnmazige bereikbaarheid

Resultaten

Er heeft een pilot gedraaid met ruim 120 elektrische deelfietsen op strategische locaties in de Achterhoek die ons veel geleerd heeft. Als vervolg op deze pilot hebben we 45 nieuwe deelfietsen op OV-stations geplaatst in samenwerking met ondernemers en organisaties. Daarnaast is het aanbod elektrische Gaon-deelauto's naar zes uitgebreid. De auto's zijn in volledige samenwerking met energicoöperaties, ondernemers en organisaties geplaatst. De komende jaren (tot 2025) wordt dit aanbod verder bottom-up uitgebreid en worden marketing- en

communicatiecampagnes gevoerd om deze gedragsverandering te stimuleren.

■ In totaal hebben we per 1 januari 2023 een extra aanbod van 51 deelmodaliteiten gecreëerd en is er capaciteit om dit tot eind 2025 verder uit te breiden, op een zo duurzaam (bottom-up) mogelijke wijze. Er zijn diverse nieuwe verbindingen met bedrijventerreinen, toeristische locaties en organisaties gelegd om deze aanpak duurzaam te laten groeien.

■ We hebben een overkoepelend platform GAON opgericht, dat zich op alle zaken rondom (duurzame) mobiliteit in de Achterhoek richt. De werkgeversaanpak is hier o.a. in geïntegreerd. Daarbij

wordt ook samengewerkt met ZOOV, het regionale vervoersysteem in de Achterhoek. ZOOV vervoert van halte tot halte (HaltetaxiRRReis) en van deur tot deur waar mogelijk en is er voor iedereen die niet van het openbaar vervoer gebruik kan of wil maken. Daarnaast is de organisatie van GAON tot en met eind 2024 ondergebracht bij ZOOV Beheer, zodat de integratie van deelvervoer, OV en doelgroepenvervoer een kansrijke ambitie is geworden.

■ Er zijn potentiële locaties voor Mobiliteitshubs onderzocht. Enkele locaties zijn al als mobiliteitshub aangewezen en worden omgebouwd tot een volwaardige hub waar diverse modaliteiten en

faciliteiten bij elkaar komen. Een voorbeeld daarvan is de Rurale Hub in Lichtenvoorde, naast de N18. De mobiliteitshubs moeten de ketenreis vergemakkelijken en een uniforme uitstraling krijgen.

MaaS

■ Binnen de werkgeversaanpak, die zich richt op het verduurzamen van het woon-werkverkeer van bedrijven, zijn met 120 bedrijven gesprekken gevoerd en 22 mobiliteitsscans uitgevoerd. In totaal zijn 30.000 werknemers bereikt en van 12.236 zijn de vervoersbewegingen in kaart gebracht. Er zijn zeven actieplannen gerealiseerd. Hierop aansluitend hebben we verkend welke opgaven rondom laadinfrastructuur bestaan en hoe we deze als regio het beste kunnen oppakken, o.a. in combinatie met bedrijven, overheden en organisaties. Onder meer door het opzetten van een challenge voor semi-publieke laadpalen. Zo zorgen we samen voor een optimale uitrol van de laadinfrastructuur.

We hebben een eigen rurale MaaS-app (De Gaon-app) ontwikkeld in samenwerking met Hogeschool Saxion. Vanaf het voorjaar 2023 is het mogelijk een reis te plannen, boeken en betalen die desgewenst aansluit op het OV. Het gaat dan om (elektrische) deelfietsen, deelauto's en andere modaliteiten. In de Gaon-app is ook de mogelijkheid van ritdelen geïmplementeerd. Dit is uniek en kansrijk in een regio als de Achterhoek.

Innovatienetwerk

Binnen de Vruchtbare Kringloop Achterhoek zijn vernieuwende leer- en verbeterprogramma's ontwikkeld met én voor de boerenpraktijk, met nationale allure.

Boeren geven samen richting aan ideeën, onderzoeken en praktijkexperimenten gericht op de transitie naar kringlooplandbouw.

Het netwerk is één van de bouwstenen in de regionale experimenteeraanpak voor inspiratie, vernieuwing en de Achterhoekse toekomstbestendige landbouw.

Circulaire economie

Resultaten

We hebben ingezet op circulaire en toekomstgericht ondernemerschap. Op bedrijventerreinen zijn ondernemers gaan samenwerken in een (productie) keten en op het gebied van hergebruik van materialen en hernieuwbare materialen. Met lokale partijen uit de agro-, maak- en bouwindustrie is een ketenontwikkeling gestart: Samen Biobased Bouwen. Lokaal geproduceerde vezelgewassen worden verwerkt tot hernieuwbare bouwmaterialen. Dit heeft impact op zowel de transitie naar kringlooplandbouw als op circulair ondernemen in de bouw en maakindustrie en verduurzaming van vastgoed.

■ De Kunstmestvrije Achterhoek heeft een innovatieve ketenontwikkeling voor duurzame agrarische bemesting in gang gezet, waarbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van regionaal herwonnen nutriënten.

■ Proefboerderij De Marke is volop in ontwikkeling naar een agro-innovatiecentrum voor melkvee, samen met boeren en andere partners op gebied van kringlooplandbouw, natuurinclusieve landbouw, klimaatrobuuste landbouw en precisielandbouw. De Marke is betrokken bij diverse regionale onderzoeks- en demoprojecten voor uitdagingen zoals water, bodemvruchtbaarheid, nieuwe vezelgewassen, innovaties in meetsystemen en in de combinatie van veehouderij en akkerbouw. De experimenteeraanpak rondom De Marke met lokale boeren is belangrijk voor het proces van open innovatie en opschalen van nieuwe ideeën.

■ Studenten vanuit mbo, hbo en wo leren en ontwikkelen in gezamenlijke trajecten. Er is een nieuw 'praktijkrijk' onderwijsprogramma ontwikkeld voor hbo. Docenten, onderwijsdeskundigen, sectorpartijen en experts van De Marke en (VKA) boerenbedrijven hebben een drie O-agro leer-kennisstrategie ontwikkeld. Dit biedt

de mogelijkheid kennis te maken met de nieuwste ontwikkelingen op de proefboerderij. Naast praktijkleren is professionalisering van docenten een onderdeel van de aanpak. Het project Zuiverende Kas is een soortgelijke drie O-ontwikkeling waar nieuwe zuiveringstechnologie in een praktijktoepassing in het onderwijs wordt geïntegreerd.

■ Ook hebben we een Cirkelregio (regionaal netwerk) ontwikkeld met 35 partners zoals de Achterhoekse gemeenten, de regionale woningbouwcorporaties en bedrijven uit branches als bouw, infra en maakindustrie. De focus ligt op een integrale aanpak, tools en innovaties voor hergebruik van materialen en hernieuwbare materialen (biobased).

■ Circa 650 partijen hebben gebruik gemaakt van de inmiddels bewezen energiescans en een vervolgtraject is gestart voor een regionaal Energie Expertise Centrum Achterhoek. Voor de agrarische sector is een versnellingstraject opgezet voor duurzame opwek en opslag van energie. Daarnaast is op drie locaties een pilot gestart om lokaal duurzaam opgewekte energie op te slaan in gebruikte loodaccu's. Een circulaire ontwikkeling die inspeelt op een toename van lokaal geproduceerde energie om deze lokaal te gaan benutten. We zijn aan het experimenteren om praktische haalbaarheid en opschaling op termijn mogelijk te maken.

One Stop Shop

De 'One Stop Shop' voor woningverduurzaming is een ontzorgconcept gericht op particuliere woningeigenaren om ze te helpen bij het verbeteren en verduurzamen van hun woning. Hier kunnen zij terecht voor het gehele proces van verduurzaming van hun woning. Het afgelopen jaar zijn meerdere wijken met een redelijke uniform woningtypen aangepakt om te komen tot een werkbaar model.

Smart Living

Binnen de pijler Smart Living is vooral gewerkt aan de (kwaliteit van de) woningvoorraad en revitalisering van kernen. Daarnaast lag het accent op een vitaal buitengebied, met veel verschillende projecten.

Kwaliteitsverbetering bestaande woningvoorraad

Resultaten

■ Het project Heerlijk thuis in eigen Huis helpt huiseigenaren keuzes te maken over hun woning en woonomgeving. In dit project werken o.a. Kruiswerk Achterhoek, Liemers en Agem samen met gemeenten. Inwoners kunnen een 'woongelukgesprek' aanvragen en krijgen dan advies op maat voor hun woning. Dit kan bijvoorbeeld een aanpassing zijn om langer zelfstandig te kunnen wonen, maar ook een verhuizing.

In het project Heuvelstraat (Silvolde) is ervaring opgedaan met circulair bouwen, waarbij onder andere innovatieve methodes zijn toegepast voor waterzuivering en energieopslag.

Passende nieuwe woningen

Resultaten

We hebben de Achterhoekse woon- en vastgoedmonitor gelanceerd die van groot belang is voor de beleidskeuzes en het juiste gesprek. Hiermee zijn concrete en actuele cijfers vindbaar en kunnen we keuzes staven. Woonbehoeften en demografische ontwikkelingen zijn tevens inzichtelijker geworden.

■ Het project Kattenberg heeft nieuwe woonruimte opgeleverd, speciaal voor (beginnend) dementerenden en hun partner. Alle nieuwe bewoners zijn heel tevreden. Voorzieningen zijn dichtbij en de bewoners voelen zich veilig met een wooncoach in de buurt en hulp op afroep van zorgorganisatie Marga Klompé.

Transformeren en slopen vastgoed

Resultaten

Ook is kennis gedeeld en opgedaan bij verschillende integrale gebiedsontwikkelingen. Door innovaties in proces en product door te voeren en te delen in de regio, is de kennis vergroot. Deze ontwikkelingen hebben bijgedragen aan de toekomstvisie en samenwerking met onder meer corporaties en ondernemers.

Er zijn zeven Centrumplannen gestart in diverse Achterhoekse kernen. In deze kernen was transformatie van panden en wijzigingen in de fysieke ruimte van doorslaggevend belang voor de leefbaarheid.

Transformatie kernen

Uuthuskes

We hebben diverse Uuthuskes geplaatst om jongeren een woonplek te bieden in kleinere kernen. Het concept wordt nu op meerdere plekken in de Achterhoek uitgerold. Ook heeft de Achterhoekse Woningcoöperatie (AWC) verschillende initiatieven ondernomen voor jongeren die zich willen vestigen in kleine kernen. Zij zijn hierbij de schakel tussen de jongeren, de bouwer en de gemeente

Vitaal buitengebied

Resultaten

■ Het project 'Buitengebied zoekt bewoners' is gestart. In dit project is gezocht naar oplossingen voor vrijkomende agrarische bebouwing. Dit heeft ervoor gezorgd dat struikelblokken inzichtelijk zijn geworden en gemeenten in gesprek blijven met inwoners. Daarnaast komen nieuwe, onvoorziene initiatieven van de grond.

■ Voor het buitengebied is een aanpak ontwikkeld met erfcoaches voor een toekomstbestendige invulling van (agrarische) erven. Inmiddels hebben ruim 500 gesprekken plaatsgevonden waarin sociale en bedrijfseconomische thema's (o.a. ondermijning), kringlooplandbouw, natuurinclusieve landbouw, agrarische landschapsbeheer, biodiversiteit en duurzaamheid (zon en wind) aan de orde komen. Aanvullend daarop zijn in de deelnemende gemeenten gebiedsanalyses gemaakt als onderdeel van een Achterhoekbrede gebiedsanalyse. De ervaringen hiermee benutten we voor de grote transities in het landelijk gebied.

■ Het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC) Oost-Nederland heeft in alle zeven gemeenten analyses uitgevoerd, die een beeld schetsen van kwetsbaarheden in het buitengebied. Op basis van risico-indicatoren is het uitgestrekte platteland beoordeeld op kwetsbaarheden voor ondermijning. De analyses hebben de gemeenten richting gegeven in

het nemen van preventieve maatregelen, zoals voorlichten van de inwoners over de risico's op ondermijning en ook gerichte pandcontroles.

De zeven gemeenten ontvangen een analyse van het RIEC over de bedrijventerreinen. Op basis van verschillende indicatoren en met gebruik van uiteenlopende bronnen wordt een beeld geschetst van de meest kwetsbare plekken op de bedrijventerreinen.

■ Het Platform Veilig Ondernemen (PVO) Oost Nederland heeft voor het lokale bedrijfsleven digitale bijeenkomsten (webinars) georganiseerd, onder het motto Kiek Uut!. De webinars zijn in totaal bijna 2.000 keer bekeken. Daarnaast is een praktijkdag voor Achterhoekse BOA's georganiseerd. Door middel van een game en verscheidene praktijkvoorbeelden zijn zij getraind in het herkennen van signalen van ondermijning. In totaal hebben zo'n 40 medewerkers de training gevolgd.

■ Regionaal is een innovatieve methode ontwikkeld voor monitoring van stikstofemissies in een melkstal, waarbij goede bedrijfsvoering een belangrijke rol speelt. Na de 'proof of concept' bij één melkstal wordt het concept regiobreed op een aantal staltypen toegepast. Doel is om emissies van stikstof te halveren. Regionaal kunnen 20 melkveehouders aan deze pilot deelnemen. Het concept heeft landelijke belangstelling en met het ministerie van LNV wordt gesproken over opschaling.

Zonvarken

Het project Zonvarken bleek té innovatief voor reguliere subsidiestromen. Het project onderscheidt zich door een combinatie van een diervriendelijke, milieuvriendelijke, boervriendelijke, klimaatvriendelijke en buurtvriendelijke opzet. Met Regio Deal middelen kon de eerste stal gebouwd worden en er komen er meer. Deze aanpak heeft belangstelling van boeren die willen omschakelen en van de ketenpartners in de retailsector die de eerste producten al in het schap hebben liggen.

Smart Governance

Binnen de pijler Smart Governance is vooral ingezet op de Achterhoek Monitor en grensoverschrijdend werken. Gedurende de uitvoering hebben wij onze werkwijze en ervaringen actief ingebracht in de door het Rijk georganiseerde Governance-labs.

Resultaten

De Regio Deal is een grote stimulans geweest voor 8RHK ambassadeurs en de drie O-samenwerking die medio 2018 is ingericht. Samen hebben we gericht gewerkt aan het realiseren van de doelen in de Deal. Dit heeft tot snelle én concrete resultaten geleid. De samenwerking werd breed bekrachtigd in de evaluatie die in 2020/2021 is gehouden.

■ De grensoverschrijdende samenwerking met Duitsland heeft een impuls gekregen door de Deal. Binnen het netwerk van Grenzhoppers is samen met 8RHK ambassadeurs gericht actie ondernomen om belemmeringen bij het grensoverschrijdend zakendoen weg te nemen en de arbeidsbemiddeling te bevorderen. Dit is gedaan door middel van matchmaking-, adviserings- en ondersteuningstrajecten, het aanbieden van een (modulair) opleidingsprogramma en netwerkmogelijkheden. De matchmaker koppelde ondernemers aan elkaar en bedrijven aan studenten. Vanuit de Grenzhoppers Business School werden meerdere succesvolle seminars georganiseerd.

■ Op andere onderwerpen is de Governance verstevigd; met name rondom gezondheid(szorg). Er is een regionaal preventieakkoord getekend en een Regiobeeld en Regiovisie zorg en gezondheid opgesteld.

Achterhoek Monitor

Ook de Achterhoek Monitor, waarvan al drie edities zijn uitgebracht, wordt breed gewaardeerd. Dankzij de monitor hebben we goed zicht op de ontwikkelingen, waaronder brede welvaart, in de Achterhoek. De monitor heeft een uitgebreid dashboard, een jaarpublicatie en een jaarlijks congres. Hierdoor is de monitor inmiddels een begrip geworden en is het een belangrijke basis voor beleidskeuzes. Zie www.achterhoekmonitor.nl.

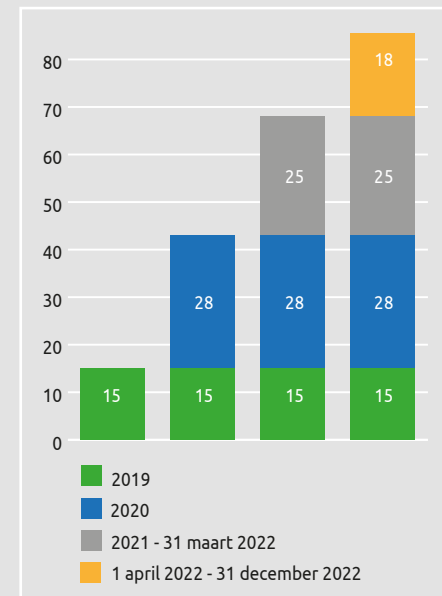

Grafieken

Aantal projecten Regio Deal Achterhoek

In het eerste jaar van de Regio Deal werden 15 projecten gestart. Het jaar daarna kwam de samenwerking goed op gang en werd bijna het dubbele aantal projecten gestart (28) waarmee de teller op 43 kwam. In de periode 1 januari 2021 tot en met 31 maart 2022 kwam de teller op 68 projecten. Uiteindelijk zijn 86 projecten gestart op 86 (zie grafiek 1).

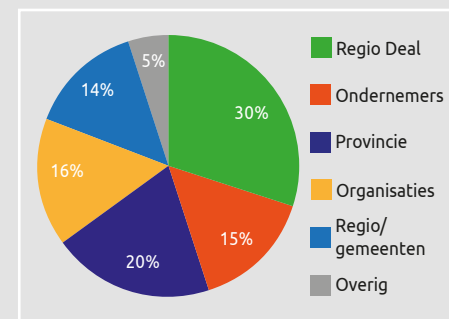
Grafiek 1

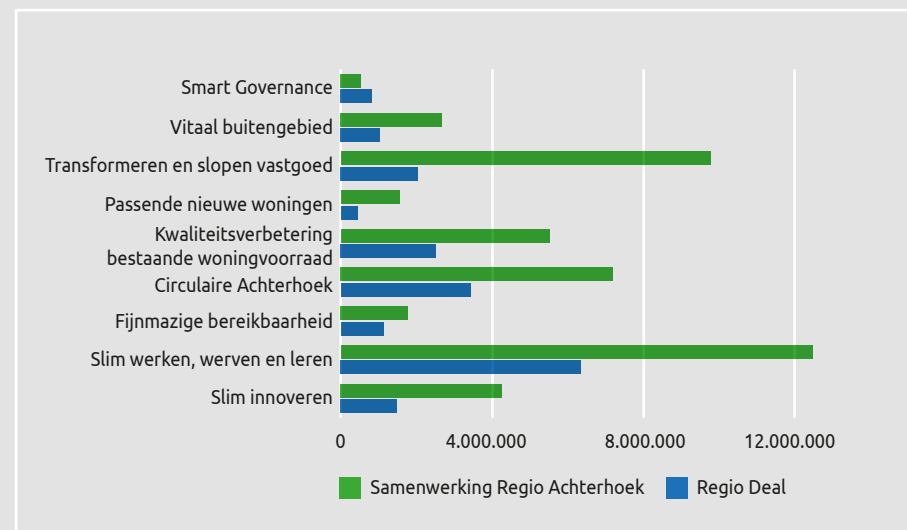
Financieel overzicht Regio Deal gelden in %

De totale investering in de diverse projecten is 65 miljoen. Daarvan komt 30% uit de Regio Deal- middelen en 70% wordt bijgedragen vanuit de Achterhoekse samenwerking. De bijdrage van ondernemers en organisaties is substantieel: ruim 31%. De cofinanciering vanuit de Achterhoek is daarmee fors hoger dan de 50% die binnen de Deal is afgesproken (zie grafiek 2).

Grafiek 2

Grafiek 3

Investering Samenwerking Regio Achterhoek versus bijdrage Regio Deal - per programmalijn

In grafiek 3 is te zien dat de cofinanciering bij (bijna) iedere programmalijn de 50% cofinancieringsgrens overschrijdt.

Doelen bijna allemaal behaald

Naar verwachting worden bijna alle doelen uit de Regio Deal behaald, al heeft Corona in 2020-2021 hier en daar voor enige vertraging gezorgd. De Programmalijn Kwaliteitsverbetering bestaande woningvoorraad heeft als enige problemen om alle doelen te behalen. Dit komt omdat de doelen te ambitieus zijn gesteld.

Crossovers

Een van de krachtige punten van de Regio Deal is dat deze inzet op een brede opgave. Dit maakt dat projecten vaak aan meerdere doelstellingen bijdragen, zogenaamde cross-overs. Enkele aansprekende voorbeelden zijn:

■ Het innovatiecentrum Cicon Smart Business Centre, waar slim innoveren wordt gekoppeld aan slim leren. Zowel het bedrijfsleven als het onderwijs plukken hier de vruchten van. Deze cross-over komt in meerdere projecten terug.

■ De koppeling tussen circulaire economie en een passende woningvoorraad. Naast energiebesparende maatregelen is vooral ook ingezet op nieuwe manieren van bouwen, zoals Biobased Bouwen en duurzame Uuthuuskies.

■ De cross-over tussen de krapte op de arbeidsmarkt en het meedoen van onze inwoners op deze arbeidsmarkt. Met projecten gericht op Digivaardigheid, Fit Veur Altied en een inclusieve arbeidsmarkt snijdt het mes aan twee kanten.

■ Een andere vorm van cross-over is de samenwerking met onze buurregio's, waarbij we vooral leren van elkaar. Zo hebben we voor het project Opijver dankbaar gebruik gemaakt van de ervaringen in Twente, werken we beide aan de kringlooplandbouw en trekken we samen op in de samenwerking met onze Duitse burens, onder meer bij de Euregionale Doorlopende Leerlijn.

Regio Deal

“Ik vind de Regio Deal een mooi instrument, het bewijst echt een vliegwiel te zijn. De Achterhoek heeft laten zien dat ze goed en snel resultaten behaalt, mede dankzij de hoge financieringsbereidheid van de partners en de volwassen samenwerking. Daarmee groeit de regio in kwaliteit, deelt ze in geluk en is ze van betekenis voor de inwoners.”

(Peter van 't Hoog, gedeputeerde Gelderland, Boardlid).

Concluderend: Onze Regio Deal was een groot succes waar we gezamenlijk een vervolg op willen geven!

We kijken zeer positief terug op de meerwaarde van de Regio Deal Achterhoek. We hebben mede dankzij de Regio Deal ons samenwerkingsverband goed kunnen neerzetten; de samenwerking is de laatste jaren volwassen geworden. We gelden daarmee vaak als voorbeeld voor anderen. Met een totaal van 86 projecten, groot en klein, 70% cofinanciering vanuit de Achterhoek en het grotendeels behalen van de gestelde doelen, kunnen we van een groot succes spreken.

De wijze waarop wij drie O met elkaar samenwerken, is uniek in Nederland. Het is een mooi voorbeeld hoe overheid, ondernemers en maatschappelijke organisaties

in één samenwerkingsverband gezamenlijk tot concrete resultaten komen met een aantoonbaar positieve invloed op de regio. Dankzij deze werkwijze, gecombineerd met de Achterhoek Monitor, hebben we goed zicht op hoe de Achterhoek ervoor staat. Maar ook op welke uitdagingen er na afloop van deze Regio Deal nog zijn.

Nieuw begin, geen einde

De Achterhoek Visie 2030 schetst veel uitdagingen en nieuwe opgaven om aan te werken. Samen met het Rijk willen we dit oppakken en werken aan de brede welvaart in de regio. In de Achterhoek zijn we daarnaast goed in experimenteren en bieden we hiervoor graag ruimte. Dat vraagt creativiteit en geeft energie. Samen met het Rijk en al onze andere partners binnen en buiten de regio willen we hiermee doorgaan. En we willen we niet alleen een bijdrage leveren aan oplossingen waar de Achterhoek wat aan heeft, maar die in het belang zijn van het hele land. Onze samenwerking heeft een enorme impuls gekregen en geeft veel energie; dit willen we vasthouden. Continuïteit is belangrijk om snel en concreet resultaat te bereiken, financiële ruimte in de vorm van een nieuwe Regio Deal is daarbij nodig.

We zien dit eindrapport daarom niet als een einde, maar als een begin voor een vervolg op de goede en positieve samenwerking met het Rijk.

Projectoverzicht

Slim innoveren

- Incubator De Steck
- Smart Business Centrum / CIVON
- Smarthub development
- SmartHub Incubator Industry
- Uitbouwen open innovatiesysteem - crossovers
- Fieldlab Digital Twin
- Leergang retail 2e tranche
- Uitbouwen ecosysteem Achterhoek april 2022-april 2025
- Start up in Residence
- Additive Manufacturing Regio Achterhoek

Slim werken, werven en leren

- Grensland College
- Smart hub Young Talent 2021-2023
- Fit veur Altied
- Achterhoeks Fond s voor Talentontwikkeling – Opijver
- Leven lang ontwikkelen
- Toolbox voor statushouders
- Klasse!
- Pilot Z route
- Move2Social
- Van Visie naar routekaart
- Servicepunt techniek
- Uitvoeringsplan Inclusieve Arbeidsmarkt 2022-2023
- Digivaardige Achterhoekers

Fijnmazige bereikbaarheid

- Ruraal MAAS Concept (Procesbegeleiding)
- Procesbegeleiding Achterhoekse Maas-aanpak 2023-2025
- Project-/procesbegeleiding Duurzame Mobiliteit
- Technisch partner ADC en doorontwikkeling Netmobiel
- Werkgeversaankpak Mobiliteitsmakelaar 2020-2021
- Werkgeversaankpak Mobiliteitsmakelaar 2022-2023
- Onderzoek Mobiliteitshubs Achterhoek
- Opschaling Netmobiel 2020
- Opschaling Netmobiel 2021
- Elektrische Deelvoertuigen Groenlo - pilot
- Elektrische Deelvoertuigen Zieuwent - pilot
- Rurale HUB busstation Lichtenvoorde
- Doorontwikkeling ZOOV op Maat
- Businessplan Achterhoek Deelvervoer Coöperatie
- Onderzoek ZOOV & ADC
- Invulling taken ADC en ZOOV 2022-2024
- Regierol Duurzame Mobiliteit

Circulaire economie

- Cirkelregio
- Circulair en toekomstbestendig ondernemerschap
- Zuiverende kas
- Biogas en waterstof in Bronckhorst
- Vruchtbare kringloop (VKA)
- Kunstmestvrije Achterhoek
- Innovatiecentrum de Marke
- De Marke via WUR
- Groene Leerkenniswerkplaats (Glkw)
- Duurzame Eiwitproductie Achterhoek
- Duurzame onkruidbestrijding ruwvoer
- Pilot Eco Accu Storage
- Energie Expertise centrum Achterhoek
- Samen Biobased Bouwen
- Stimuleren energietransitie agrarisch Achterhoek

Vitaal buitengebied

- Toekomstgerichte erven
- Zonvarken
- Ondernijning in Zicht
- Ontwikkeling Concept Halvering Stikstofemissie Melkstal

Transformeren en slopen vastgoed

- Transformatie kantoorruimte Keppelseweg Doetinchem
- Leergang Retail
- Transformatievisie Oudestraat Neede 2030
- Centrumvisie Dinxperlo aanjagen
- Dorpshart Wehl
- Compactisering Centrumgebied Hengelo
- Groenlo, een vitaal centrum voor onze inwoners
- Gebied zoekt ondernemende bewoners
- Gebiedsontwikkeling Gendringen
- Hart van Wenters
- Overige projecten Steengoed benutten

Kwaliteitsverbetering bestaande woningvoorraad

- Heuvelstraat Silvolde
- One Stop Shop
- Sleutel tot energieneutrale woning
- Makelaar als woningregisseur
- leefsamen Achterhoek
- leefsamen fase 2 - Wonion
- Zorgeloos Samenwonen in de Kattenberg
- Heerlijk thuis in huis regionaal

Passende nieuwe woningen

- Vastgoedmonitor Achterhoek
- Flexwonen in de Achterhoek
- Uuthuskes Aalten
- Pilot Betaalbaar Tijdelijk Wonen in Kleine Kernen

Smart Governance

- GROS: Grensoverschrijdend ondernemen, werken en leren
- Achterhoek monitor (2020 – 2022)
- Achterhoek monitor (2023 – 2025)
- Organisatie en Uitvoering deal 2019 t/m 2025

Regio Deal Achterhoek 2019-2022

Totale investering **65** miljoen
waarvan **20** miljoen bijdrage Rijk

De Achterhoek investeerde **70%**
fors meer dan de gevraagde **50%**

Ondernemers en organisaties
droegen **20** miljoen (ruim **31%**) bij

